

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 340. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357765888/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

sagen er for Hoffmann den fantastisk gyselige Effekt som for Brentano den fantastisk-lystige. Kunstværdi har *Dobbeltgænger* ikke.

Dristigere og vittigere er Opfindelsen i Fortællingen *Meddelelse om Hunden Berganzas nyeste Skæbner*. Her forbliver det for det Første uafgjort, om Hunden ikke er et forvandlet Menneske; den siger selv: «Naar Alt kommer til Alt, er jeg virkelig Montiel, hvem den Hundemaske, der skulde straffe ham, nu tjener til Glæde og Moro.» For det Andet ser her endog Hunden som Hund sig i dobbelt Skikkelse og føler sit Væsens Enhed opløse sig: «Undertiden saa jeg mig bogstavelig ligge for mig som en anden Berganza, og det var dog ligefuldt mig selv, og jeg var ogsaa den Berganza, der saa den anden lide under Heksenes Næver, og den gøede og knurrede af den, der laa der.»

Endnu større er Dristigheden, endnu vildere Fantasteriet i Fortællingen *Der goldene Topf*. Her er en grim gammel Ærtekærling i Dresden tillige den smukke Bronze-Dørhammer paa Arkivaren Lindhorsts Dør; Dørhammerens Metalansigt fortrækker sig undertiden til Kærlingens grinende Smil; desuden er hun den fæle Fru Bauerin, Spaakvinde af Profession, og den gamle rare Lise, der har været en kærlig Amme for Fortællingens unge Heltinde; hun kan (ligesom Spaakviaden i *Dobbeltgænger*) pludseligt skifte Dragt, Skikkelse, Udseende. Da hendes Afstamning bliver opklaret, erfarer vi, at hendes Papa ikke er andet end «en lumpen Fjerkost» til at støve af med, taget af en Drages Vinge, og hendes Mama «en elendig Runkelroe».

Den tørre Arkivar Lindhorst, der kun synes at føle sig hjemme i sin blomstrede Slobrok i sit Bibliotek blandt gamle Haandskrifter, er tillige den største Troldmand og fortæller pludseligt midt under en almindelig Samtale de mest forrykte Ting, som var de de naturligste af Verden. Han har, fortæller han f. Eks., engang været usynlig tilstede i et Selskab, ganske simpelt fordi han sad i Punschebollen. En anden Gang tager han sin Slobrok af, stiger uden videre ned i et Bæger fuldt af antændt Arak, forsvinder i Flammerne og lader sig drikke.

Øjensynligt har Hoffmann ved disse dobbelte og tredobbelte Eksistenser, f. Eks. ved Arkivarens Dobbeltilværelse som Registrator om Dagen og Salamander om Natten, tænkt paa den dybe Modsætning, der var mellem hans egen Embedsvirksomhed som Jurist, som omhyggelig Kriminaldommer, der paa det Strengeste